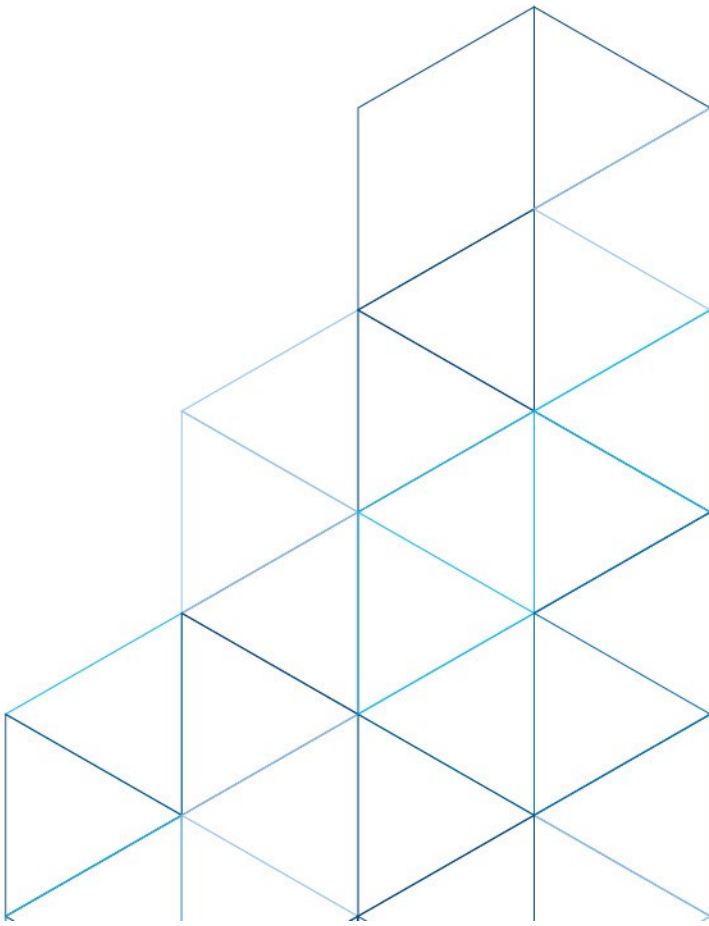
HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Forskningens frihet vid Högskolan i Halmstad

Dnr:	L 2023/24
Dokumenttyp:	Policy
Beslutsfattare:	Rektor
Beslutsdatum:	2023-03-13
Ansvarig avdelning:	Högskolekansliet
Dokumentansvarig:	Sandro Reljanovic

hh.se

Syfte och Bakgrund

I regeringsformen (1974:152) anges i 2 kap. 18 § 2 st. att forskningens frihet är skyddad enligt bestämmelser som meddelas i lag.

I högskolelagen (1992:1434) 1 kap. 6 § 2 st. anges att "För forskningen ska som allmänna principer gälla att 1. forskningsproblem får fritt väljas, 2. forskningsmetoder får fritt utvecklas, och 3. forskningsresultat får fritt publiceras."

Frågan om forskningens frihet har flera dimensioner i synnerhet när det gäller den interna kulturen på ett lärosäte. Traditionellt utmärks den akademiska miljön av att forskare har stor frihet och stort eget ansvar att bedriva forskning utifrån sin kompetens och skicklighet. Denna policy har inte som syfte att ändra på detta utan att tydliggöra ramarna för forskningens frihet externt och internt, där begreppet forskningens frihet endast syftar på den lagstadgade frihet som återgivits ovan.

Innevarande policy syftar till att i mer detalj beskriva potentiella hot mot forskningens frihet och högskolan syn på hur forskningens frihet sätts i en kontext som är verksamheten på Högskolan i Halmstad.

Forskningens frihet

Forskningens frihet har ansetts vara av så grundläggande betydelse i ett demokratiskt samhälle att den har getts grundlagslagsskydd i Sverige. Forskningen är viktig för en kunskapsstyrd utveckling av samhället.

Det kan dock förekomma aktörer som är av uppfattningen att viss forskning utgör ett hot mot till exempel politiska intentioner eller beslut, mot ett företags affärsmöjligheter, mot enskilda personer eller gruppers övertygelse eller intentioner.

Interna aktörer kan ha skäl till att vilja inskränka forskningens frihet. Med intern aktör menas någon eller några inom Högskolan. Syftet med att vilja inskränka de ovan nämnda lagskyddade friheterna att välja forskningsproblem och forskningsmetoder samt fritt kunna publicera resultat kan vara av exempelvis vetenskapligt konkurrensmässiga, verksamhetsmotiverade eller personliga skäl.

Metoderna för att otillbörligt begränsa forskningens frihet kan variera. Det kan exempelvis ske genom hot och trakasserier, ekonomisk påtryckning, maktutövning eller utfrysning.

Här är det viktigt att skilja mellan legitim maktutövning genom verksamhetsstyrning från en styrning och maktutövning som utgör en verklig inskränkning av forskningens frihet.

Forskningens frihet i förhållande till intern verksamhetsstyrning

En stor del av forskningsverksamheten sker som ett samarbete mellan flera forskare. Inom ramen för ett sådant samarbete eller en forskargrupp sker en diskussion om vilka forskningsproblem man ska välja, vilka metoder man ska använda och vilka forskningsresultat som ska publiceras. Inom ett samarbete kan inte alla ingående forskares önskemål om forskningsproblem, metoder, publicering mm. alltid tillgodoses. Här är det viktigt att forskningskollegiet tar ett gemensamt ansvar för att upprätthålla god forskningssed. Högskolan har anvisningar gällande misstanke om avvikelser av god forskningssed.

Forskningens frihet omfattar forskning som en eller flera forskare bedriver där resurser och tid finns avsatta för denna forskning samt forskningen sker inom ramen för tvingande rättsliga krav. Det betyder att de forskare, en eller flera personer, som ansvarar för den specifika forskningens innehåll har frihet att fritt välja problem, metod och publicera resultat. Andra personer som inte bidrar till forskningen resultatmässigt oavsett om de är forskare, lärare, chefer eller administrativ personal har ingen rätt att inskränka denna frihet.

En chef har att leda och fördela arbetet. Detta innefattar att fördela tid och resurser för forskningen. Samtidigt är det viktigt att fördelningen av resurser inte leder till en så detaljerad styrning av forskningen så att styrningen riskerar att inskränka forskningens frihet. Vad som är en legitim styrning och vad som inte är det går inte att generellt avgöra utan beror på omständigheterna. Här är det viktigt att chefer och andra i ledande ställning är medvetna om riskerna och för en diskussion i berörda kollegier.

I detta sammanhang är det centralt att påpeka att forskningens frihet **inte innebär friheten eller rättigheten att få forska** dvs. att få tid och resurser för att forska. Forskningens frihet innebär inte heller att det är varje forskares rätt att få skicka in en ansökan om externa medel till en finansiär. Det finns situationer där Högskolan behöver prioritera bland ansökningar till en viss finansiär. Prioriteringen ska baseras på **sakliga grunder** i enlighet med vad som angivits ovan.

Ansvar för att säkerställa forskningens frihet

För att skapa goda förutsättningar för forskningens frihet ska Högskolans akademier säkerställa att forskningens frihet är en utgångspunkt i deras systematiska kvalitetsarbete.

Diskussioner behöver föras i kollegiet av lärare och forskare kring forskningens frihet för att skapa en medvetenhet om frågan och för att kollegor kan utgöra ett viktigt stöd för den enskilda forskaren.

Alla medarbetare vid Högskolan ansvarar för att

- stödja och uppmuntra forskare att delta i den offentliga debatten även då risk för hot eller trakasserier kan uppstå.
- uppmärksamma möjliga externa risker för agerande i strid mot forskningens frihet.
- uppmärksamma möjliga interna risker för agerande i strid mot forskningens frihet exempelvis vid fördelning av tid och resurser eller andra rutiner.

Chefer ansvarar för att

- bedriva ett proaktivt arbete för att säkerställa forskningens frihet.
- beakta forskningens frihet vid beslut om tid och resurser.